

Chèra Adriana,

l'últma vòlta ch'a se vdénn al fó una maténna ed socuànt ân indrî, int l'ingrès dal Teàter Tivoli. Mé ai éra lé pr atachèr i manifèst d una nòstra cumèdia e té invèzi t cujèv àl prenotaziàn pr una rèzita dla tô cunpagnî. A mé, vaddret lé, da par té, con la plèzza indòs parché l'éra anc fradd, al fó un quèl ch'l um culpé. A pinsé stra ed mé: "Guèrda mò qué, la fiòla ed Lanzarén, ón di pió gran artéssta dialetèl bulgnîs, artéssta anca lí, che con gran umiltè la stà qué a tòr àl prenotaziàn...!".

A t saluté con un basén e pò a s miténn a fèr dâu ciàcher. A m arcòrd ch'a t fé la prupòsta ed dèret una man a fèr un pôc ed publizitè con la pòsta eletrònica e con di vulantén ch'a stanpé con la fotocopiatrîz. Té t am dmandéss parché a fèva un quèl acsé e mé a t arspundé ch'a sän tótt int la stassa bèrca, qualla dal dialàtt, e che invèzi ed fères la guèra nuèter avän da dères una man. Da cal dé a n t ho pió véssta... fén a aîr, ch'a sän vgnó a dèret l'últum salût e ai éra tóttla la Bulaggna dialetèl, lé in zartâusa.

Arvaddres, bèla Sgnâura dal nòster Teàter: adès, dâs una man té!

Una léttra al diretâur iresponsâbil

Chèro diretâur,

pòsia fèri i mî cunplimént e anc àl congratulaziàn? *Con (avec) molto piacere* ai ho lèt int l'últüm nómmer dal Pânt (PdB n. 87) dla distribuziàn dal sò líber "Al sgnèr Pirén 2000" insàmm al fòitadén, mo al quèl ch'al m ha fât pió piàsair l'é stè lèzer che al nòster umaròt al turnarà a bacajèr ed nôv in vatta al nòster fòit, *ciovè* al Pânt dla Biånnda. L'éra âura!!! Mé ai ho sintó dimónndi la mancanza *del figlio unigemito*. Quand ai aríva la *mail* con al "fòit mensîl" a spèr sänper ed truvèr ónna däl sâu (dis)aventûr.

Quand int al lèzer a trôv däl paròl "vèci" ch'l'éra un pèz ch'a n sintèva pió ("tamógn", "àl tâni di sant", "acuacè", "spargujèr", "che i n dan né in sí né in sèt". dal bèl artéccol ed Silvàn Ròca só Renato Dall'Ara), am vén un surîs nostalgic e a pãns: "Riusi

Bän Nadèl,

la mî äänt!

raggna a n fèr brîsa murîr al nòster dialàtt? Srèl bèl pr i nùster fiù o anvùd, cum l'éra par nó, ascultèr i nùn a cuntèr däl fòl strèni, brîsa *Biancaneve* o *Cenerentola*, mo Pirén Pipétta o L animèl grifàn?". Sperän ed sé.

E cunplimént anc ala stòria d Elio Evangelisti: l'é pròpi bèl pinsèr che la lunatta (acsé mî mèder la ciamèva la mezialónna) la séppa fiòla dl amâur d un fiuràtt e d una simitâra.

Ch'al scûsa s'a l ho dsturbè, mo avèva vójja ed bacajèr un pôc in dialàtt...

Una léttra afezionè

Al mî albarén

A guèrd sudisfâta al mî albarén ed Nadèl ch'ai ho apanna adubè. I mandarén a i ho insfilzè con un'agàccia int un fil pr atachèri int i râm pió grûs. I brustulén americàn i én int i brucadén pió cén. E i fig? Ed quissti ai n é dimónndi, parché la nòna l'ha un âlber e d estèd la i sacca par l invèren. In zà e in là zénc caramèl sâul par dnanz, in bèla véssta. Pò ai é àl nûs, àl clûr e àl castâgn, che pr atachèri al fil a i ho méss dla còla fâta con l'asà e la farérina. Dâpp a i ho azuntè tant mazulén ed smänt ed rôsa canénna, la *patarlänga*, che a magnèr la la fà andèr ví la fardûra, parché l'é péinna ed *vitamina "C"*; socuanti gulèn con di prasècc ed paira e maila dâggna e par finîr di ciuftén d bunbès par fèr la naiv fénta.

Al mî albarén ed plàstica l'é pròpi bèl, tótt culurè ed con al prufómme dla frûta ed stasân. Bän Nadèl e che ògni ân al séppa pió bèl!

Aldina Vannini

Al fularén

I Vîc' Pruvèrbi

Ai éra una vòlta un Vèc' Pruvèrbi ch'al gèva sänper "*I fiù di gât i ciâpn i póngg*". Un dé ai pasè par d'ed lé Pucci, al gatén dla sgnèra Clutélida, ch'al déss:

- *Brîsa vaira, brîsa vaira, mé s'a vadd un pândg ai ho un gran peppacûl e a scâp in brâz ala mî padràina!*

E al Pruvèrbi:

- *Bän, csa dît al mî martóff, i pruvèrbi i han sänper rasân parché... Pruvèrbi an fâla!*

E al gât:

- *Bän, mé, di póngg, ai ho pòra l'istâss, èt capé?*

Al Vèc' Pruvèrbi, a sénter acsé, pr al dsgósst e la maravajja al s inzanplé int un banzòl, al casché zâ dala fnèstra e al s runpé una ganba.

Un èter Vèc' Pruvèrbi l andé a vadder una partîda ed fòttbal, al tulé da una banda un zugadâur e ai bisbié int un'uraccia:

- *S't vû èser bän sarvé, cmanda e pò fâ da par té.*

Cal zugadâur al pruvé ed zughèr a balân da par ló, mo l'éra una gran nójja e pò an riusèva mâi a vénzer, acsé al turné in scuèdra a zughèr coi sù cunpâgn. Al Vèc' Pruvèrbi a i véns tant só la fòtta che al s amalé e i tgnénn cavèri àl tunséll. Un'ètra vòlta, èter trî Vîc' Pruvèrbi i s acaténn in piâza Granda e i avèven arîsg avèrt bâcca che i cminziapiénn a litighèr:

- *Chi bän sâmmna, bän cói* - al déss al prémme.

- *Mo gnanc pr insónni* - l arbaté al secânn - *Ácua e ciàcher i n fan fritèl!*

- *Mo sént bän che sbâli* - al gé al tèrz - *Un'âura ed sâul l'asûga la strè!*

I s aguanténn pr i cavî, i tachénn a dères un frâc ed bòt e, s'a pasè par piâza, a i psî vadder ch'i én anc là ch'i s dan di gran nuón cme di mât. Pò ai é la fazannda ed cl èter Vèc' Pruvèrbi ch'l avèva vójja d una paira. Al s mité sâtta a un âlber ed pair e in st mänter al pinsèva «*Quand la paira l'é madûra la cròda da par lí*».

Mo la paira la crudé sâul quand la fó mèrza patòca e la se spataché pròpi in vatta ala frânt dal Vèc' Pruvèrbi, che pr al gran dsgósst, al gran dulâur, al gran guâi ch'l avé, al s lizenzié e al cambié amstîr.

L andé a fèr al scritâur e al s méss a scrîver däl fòl par fèr cuntént tótt i ragazû ed Bulâggna.

Sigèn Livra

Têrz: santifichèr àl fèst

La nòmna dl anticuèri – dal *retrogrado* – a l'ho da un pèz. Siché a m pòs abandonèr ala sudisfaziàn, anzi, al gòsst di arcòrd sänza tant inbarâz e con la vèga inpresiàn ed fèr piäsair ai brîsa pûc anticuèri bulgnîs.

Am tâurna in amänt àl fèst dl'infanzia, dla prémma etè, qualli fiuré dla premmavaira. La mî famajja (fòra che mî mèder, santa dòna) la n èra brîsa dimónndi orientè vèrs àl pràtic religiäusi. Ôi, bisâggna sänper ch'a s arcurdâggna che – alâura – al sozialisum l arcgnusèva sâul la gran umanità ed Gesó Crésst e che mî pèder l èra sozialissta, un cunpâgn stièt e sinzèr, che di probléma ed religiàn an s i mitèva brîsa. Un agnòstic, giän acsé, in armunî con tòtt l univèrs e masmamänt con la sò cunsenzia. Par nuèter cínno invèzi – as sà che i fangén i vénnen só atâc ala stanèla dla mèder – par mé e mî fradèl la Massa dla fèsta l'èra, alâura, l ónnic pónt fairum, la palafèta sulitèria ch'la tgnèva só la costruziàn piotòst sivilèinna dla nòstra religiàn. Col sâul cuntâuren dàli uraziàn dla matèrnia, sâuratótt prémma dal cânpit in clâs o dl'interogaziàn in matemàtica (la mî bìstia naigra) o qualli dla sîra, insgunbiè coi fât e fatarlétt suzès durànt al dé.

La Massa dla dmanndga ed premmavaira – vèrda té cus'a m vâg a arcurdèr – la vlèva dîr al prémm pèr ed calztén cûrt, ed cutân, in pòst di sfón invernèl ed cla lanâza ed pîgra ch'la s avèva sgarujè àl ganb par tóttla la bróttta stasân. Mo sâuratótt la vlèva èser al prelûdi dla nòstra evasân pascuèl vèrs i prè e àl cavdâgn dla Martèla, al Far West dla nòstra infanzia. L'èra, la Martèla, la localitè in mèz a un'imänsa canpâgna in dóvv ai stèva la nòna Clèlia: una caslatta (ch'l'èra ciamè con un nómm a dîr pôc preenziäus, “al Palazén”) che la de drî dala câurt col pâzz - atrezè con la sò brèva zirèla – l'avèva pr ògni piäunänt (ai n èra sî o sèt), la sò casârina, al sò pularén e al sò purzilàtt. Al pulèr: am vén da gratèrum in cô anc adès, quand am tâurna in amänt che al *coccodè* däl galén l èra al segnèl par còrrer a livèr l ôv da bävver apanna chèld; mo che dâpp, cavè in fûria la matèrnia e i braghén, am tuchèva sóbbit ed fèr una fundè int al

masa dûr par dscavèrem dai cavî tòtt i pulén che int un spèll i m avèven rinpé la tèsta, con un scadâur da santufèzzi.

Intinimòd, turnànd ala Massa domenichèl, ècco, qualli ch'a gustèva veramänt àli èren pròpi àl Mass int la cîsa ed Zänt ed Bûdri. La m i cundusèva mî nòna che, anc se al sò intercalèr pió usuèl l èra “chi barušlón di prît”, la i tgnèva dimónndi, sâuratótt par dû mutív: par prémma còsa l'èra la manîra pió còmda par catères con tòtti cäli ètri arzidâuri dla zòna e scanbières acsé àl nutèzzi frasschi; e pò dâpp parché l'èra l'ucasiàn par psair rimirèr int al mustâz “al sgnèr curèt”. Sissignòri! Al mumänt dl'elevaziàn lî la n s inznucèva brîsa e la n chinèva gnanc la tèsta! La stèva in pî, bèla drètta, e sänza sudiziàn la guardèva al prît parché, la gèva, “l é un gran bèl òmen e al mèrita d èser véssst”. In quant al curèt - l é vaira – l èra un òmen inpunänt, con tóttla una gran mazòca ed cavî bianc. L um piäsèva anc a mé parché, a difaränza dl arziprît ed San Luränz a Bûdri, ch'al predichèva sänper int un bèl *italiano forbito*, luqué la prèdica – l'omèlî i la ciämen incû – al la cminzipièva sé in itagliàn, mo dâpp socuanti paròl al scantinèva sóbbit int al dialàtt pituràsse dla canpâgna budriäsa. Dal rèst, s'al vlèva fères capîr dala sò zänt di canp, la manîra gióssta l'èra qualla che lé!

Pò dâpp – e quasst l èra al bèl – ai scapèva fòra ògni tant l intarmèz d una quèlca batûda inpravéssta, ch'èra al gudiòl ed nuèter ragazû. Cume cla vòlta (alâura la massa l'èra in latén e àl dunèl àli insfilzèven di pió fât *santavicèti nòmen tú, at véggna râgnum tú*, che a mé i um parèven pió däl bujarî che dàli uraziàn. Cume cla vòlta – a gèva – che int al bèl mèz dla funziàn...

– ... *et in sæcula sæculorum* – l esclamé al prît con la sò vâus putänta e pò, vultändes indrî – *Pió fòrt, dòn, cal “culòrum”!*

E nuèter cínno zâ a sganasères dal rédder, con tant bì salût ala divuziàn. Par zònta, la mî senpatî pr al pritân ed Zänt l'èra nèda da un episòdi capitè par chès. Nuèter fangétt (al “trío da pôca pòra” i s ciamèven i grand, parché a in strulghèven ónna nòva tòtt i dé), an avänd èter da fèr, ai èren sänpr in sfrämmbla in mèz ai canp: an

dèven a radécc', streccapógg, pèssalèt, ciocapiät o, quand l èra piuvó, a lumèg stramèz àl zèd o zâ pr i fûs... E a frûta: mail, pair, pèsg, mugnèg, mo sâuratótt a û. E al bèl l é che a nó an s pasèva gnanc par la zuchîra che quall ch'a fèven la fòss in sustanza una rubarî bèla e bòna, mochè: int la nòstra inuzänza – a n sò se pió maliziäusa che farlòca – l èra tòtt al pió un livadén, una batûda... ed cäzia.

Al fât l é ch'a n s cuntintèven mégga d un quèlc sgranplózz, eh, nâ! Nuèter andèven zâ a man bâsa: “*Passa la morte, passa la rovina!*”, cum al sbräsajèva al prutagunéssta dla “*Cena delle beffè*” ed Sam Benelli. Insâmma, a pinsèven – da cla vî – ed fèr pruvéssta par tóttla la famajja. Quasst, bisâggna cunvgnîrel, l èra un pinsirén che in fännd al s fèva unâur! Mo al fó lé apónt che un dâpp-mezdé, in st mänter ch'a sbusèven fòra da una sculéinna int la cavdâgna, a s inzuchènn int al sgnèr curèt. A inciudènn ed bòt: figurèv ch'avèven la camîsa péinna ed grâp d û “agliänza” (qualla con chi bì granón dûlz e grûs). Nuèter a pruvénn un spavänt, un a scagâza bèla e bòna, a truvères in fâza a stè umâz dala gabèna lóng a naigra... e invèzi... stè da sènter:

- *Mo vè, in duv andèv, trî seltamartén? Ah, a vadd: a sî stè al'û! Bän, mo d cus'aviv pòra? A n al savî che la ròba di canp l'é ed Dío, di Sant e d chi ha bônî ganb? Mo sé, dèmen bän un garavlén!*

Nó, con una gran tarmaròla , a i slunghènn un grapadén sänper grand e ló:

- *Eh, tròpa grâzia! Che Dío v bandèssa, ragazû!* – e vî ch'al s n andé, intànt che nuèter, armès lé cme trî alüc, a n èren gnanc stè bón d avrîr bâcca. Ècco, i èren acsé i prît ed canpâgna d una vòlta, almànc al nòster.

“*Ah, sé, davaira?* – l'é l'obieziàn ch'am vén fâta – *E cum la mitaggna alâura col santificare le feste che té in cîsa ala dmanndga t an t fè vadder mâi?*

- *Ôi, l é vaira* – a m la sgavâgn mé – *mo csa vliv, a n pòs pió ubidîr al tèrz cmandamänt, dâpp che oramâi pió d s-sant'ân fâ ai ho cuntravgnó – e cómm - al quènt. Sé, mé arév l'atenuànt ch'a s truvèven in guèra, mo am sà purtròp*

che nòster Sgnàur int al decàlog ch' l'avèva afidè a Musà al séppa stè categoric e sänza inción scuntinzén.

Insàmma, däli atenuànt an n ha cunzèsa gnanc ónna. Ergo, quasst l'é al guài: par mé gnént da fèr. Cioè: "Domine non sum dignus".

E bôna lé.

Luràinx da Bèdri

Cri, cri, cri... züggagna a cúcco?

Chi al n ha mâi zughè a cúcco, ch'al l'iva só la man! Quand nuèter ai èren di cínno, cum l'èra bèl zughèr int al curtil... Al dé d'incù i curtil i én dvinté quèsi tòtt di parchegg' e i cínno i van al "parco giochi" par zughèr, mo vlìv méttter la cunplizité misteriausa ch'ai èra int al nòster curtil? Al curtil, bèl o brótt ch'al fòss, l'èra al nòster raggn.

A n avèven né *Plaistescion* né *Videogiochi*. l'èra tòtt früt dla nòstra fantasi opûr dla tradiziàn: i züg-lén la i purtèva la Vciatta una vòlta l'ân e, dàpp gnanc una stmèna, i èren bèle tòtt rótt ... mo l'èra dimónndi méi zughèr a cúcco opûr a lórina, a bâla avelené, a stréjja in èlt o a culûr... Ai ragazû ai piasevè de pió ed zughèr ala guèra, e nuèter fàmmen quant ed chi covbois ch'avàn curè, cavànd ví con gran fadìga tòtti àl frazz tirè dai indiàn... e che móccia ed bisónt ch'avàn fât aròst! In màz a zughèven tòtt quant al Gîr d'Itàglia: l'èra asè avair un pèz ed zass, sinchenà una schîza ed pardózz, par dsgnèr al zircuît (pió l'èra tortuàus, pió l'èra méi) e un quarcén... personèl: ognón l'avèva al sò e dänter as inpatachèva la fòto dal curidàur preferé, tajè ví dal fói dal papà. Guài a pèrder al nòster quarcén: al mî, con la fòto ed Bobétt, al cazèva la pèga a tòtt. Che gâr al ultûm sangv! Par zughèr pulid, bisugnèva savair dusèr al crecc e däl vòlt, par crichèr méi, l'èra indispensàbil méttres tòtt lóng par tèra, e a prî imazinèrùv la cuntintazza däl nòstri mamà che, a chî ténp là, àl n avèven brîsa la lavatrîz!

Al pèz ed zass (o al pardózz) al sarvèva anc par dsgnèr àl cà dla lórina: an i èra curtil, gnanc quall dla scòla, ch'al fòss sänza cal dsagg, e lé atais un gran mócc' ed cínno ch'i aspèven al sò tûren par tirèr al giarablén e saltèr a zòp-galàtt int àl casèli.

I màsti i èren däl pulpàtt: i girèven d arpiàtt col cerebotèn in man e àl frazz ed chërta d giornèl insfilzè stramèz i caví. Al màsum l'èra la dupiatta: una cerebotèna con däu cân lighè insàmm con di pîz tajè da vèci *comeradâri* däl biziclatt. Chi birichén däl vòlt i mitèven di spilén int la pónta däl frazz, e che mèl ch'i fèven s'i t ciapèven int àl ganb!

Sinchenà i zughèven a zacâgn e, spassi vòlt, i stèven àur e àur a zughèr a chërta e figûra con di pactén ed figurén in man, "cóm di mamalócc", a pinsèven nuèter fàmmen. Lâur, invèzi, i s divartèven un sâc.

Zughèr a cúcco l'èra pió bèl ala sîra, stra lómm e scûr. D estèd ai vgnèva zâ in curtil anc i nûster genitûr: i papà coi braghén cûrt e àl mamà sänza calzàtt. I stèven in ruglâtt a ciacarèr e nuèter cínno a psèven zughèr trancuèll, sänza pòra ch'i s ciamèssen in cà só l pió bèl. Prémma ed tachèr as gèva a gran vâus "Cri, cri, cri, chi gioca a cucco venga qui" e quand ai èren tòtt quant radunè as fèva la cãnta, par vâdder chi stèva sãtta:

*"Ai bai, tumistai,
Tu e mî, cunpagnî
Timiraco, tico tico
Ai bai, zè buff
Sprén spròn, fuséll e canòn
Buongiorno padròn!"*

A chi ai èra tuchè ed stèr sãtta, al s mitèva vultè atâc al mùr, con un brâz in vatta ai ûc' e al cuntèva infén a zânt: tòtt chi èter, ví ed cãursa a ardupères int i sitarén pió dscòst. A mé, però, i m vdèven sóbbit: a n èra brîsa bôna d arpiatèrum pulid, mo ai pinsèva Carlén a salvèrum: ló l'èra sänper l ultûm da dscrûver e l'èra un curidàur formidàbil. Al fèva "pace per tutti!" e mé ai èra in zûg un'ètra vòlta.

Carlén, la fãza péinna ed grénz e i caví bianc, chisà in duv l'é adès? Èl bèle nòn? ...e Fausto, Iames e Vitòri, la Brunella, Giorgio, la Frída, la Loretta e la Franchèna ... tòtt chi cínno ch'i zughèven a cúcco con mé int al curtil dla cà dal Pãntlóng ...dal méll e novzãnt...stuffila! Chi al sà?

Mo int al fillm dla mî memòria a sän sänper chi cínno svarslón, ch'i curèven aligher pr al curtil, coi braghén cûrt o i grinbalén a quadrètt e, ai pí, di sandalén da frè tòtt cunpâgn, ch'an i èra brîsa tant mudí difarént ed schèrp da cunprèr.

Ògni tant ón al caschèva e al s fèva mèl a un znòc': un pòc d àcua o un pòc ed spudacén e raiga. Guài a pèrder dal tänp, parché nuèter ai èren tòtt dimónndi inpgnè: avèven da zughèr!

Däl vòlt, al dàpp-mezdé, ai arivèva un papà o un zién con una gãmmbra rãssa e dãulza da fèr vójja, e a nuèter cínno as in tuchèva una fatta pr ân, da magnèr a gróggn. Che fèsta! Alâura sé: a fèven la gâra par spudèr i anmén al pió luntàn pusébbil.

Che rédder ragazû! A s divartèven pròpi con pòc.

la Nòccia ed Casalìcc'

Al mùr

A sän qué da quaranta dé. Cme tòtti àl matén a guèrd fòra dala fnèstra e ai ho dnanz ai ûc' sänper e sãul cal mùr con in vatta di spunción ed vaider zimintè, con àl pónt vultè al'èlta, con la stablidûra tòtta sgrustè ch'la lâsa vâdder àl vèci prèd e, int la pèrt bâsa, dal scrètti e di dsèggn fât con àl bunbulàtt sprâi.

Int al curtilén ai é di vic' quí abandonè: una biziclatta ruznãnta con àl gãm a tèra, un lavandén inzalé con un bigât ed gãmna tachè al rubinàtt e con cl èter cò fòra dala mî véssta, una catãsta ed vèci às ed laggn naigri, e dl'arbãza ch'la spónta dapartótt, anc dal asfèlt, pr infén in vatta al mùr. D'ed sãura al mùr un àlber al slóng a sãu brãza nûdi. Ed là ai é la zitè, la mî cà, i mî amìg, la mî famajja.

Mî mujèr la vén tòtt i dé, mî fiòla e mî zãnder tòtti àl vòlt ch'i pòlen. A n pòs brîsa lamintèrum, anc s'ai ho tanta vójja ed vâdder al mî anvudén, mo quasst che qué al n é brîsa un sít par di ragazû. A suspìr e a tâc la manfrèna ed tòtti àl matén: al gabinàtt, la pulizì personèl, la bërba... Stra un pòc mî mujèr la srà qué.

A végn fòra dal bãgn e a la vadd, ai é anc mî fiòla, àli um còrren incãnter, àli um bèsen, àl dscãrren tòtti däu insàmm e mé a n capèss gnínta. Pò, fenalmãnt:

- Avàn dscãurs col dutãur... l'é incò

sa a pòst... i t mândèn a cà! L éra benégg!

Cla paròla, acsé ataisa, la m stramurtéss. A tégggn pugèrum. A guèrd fòra dala fnèstra pr an fèrum vadder a zighèr. Quand àl lègrum àli um lâsen vadder, a guèrd ancâura na vòlta al curtîl: a prò turnèr ed là dal mûr, a prò turnèr a vadder àl lûs e a sènter i armûr dla zitè, a prò dscârrer con i amîg e zughèr con l anvudén.

La vétta l'é anc là, e la m spèta.

la Noccia d Bastèl

Persunâg' bulgnîs

L òmen ch'al spustèva àl târr

Stavòlta a fân un bèl pàs indrî par dscârrer d un persunâg' bulgnais ed gran inzàgggn e abilitè int al canp dl'architètura: Aristotile Fioravanti.

Nèd int una famajja bulgnaisa dóvv as praticèva l'èrt dla costruziàn edilézzia, al zâuven Aristotile (che in realtà al s ciamèva Ridolfo) al taché sóbbit a dimostrèr àl sâu qualità e al dvintè inzgnîr dla Cmónna. La sò prémma òvra inpurtanta la fò l'instalaziàn dal "Canpanâz" in vatta ala târr dl Arengo (47 quintèl ed pais) int al Palâz dal Pudstè, quall ch'al sunèva par ciamèr i zitadén a còlta quand ai èra di quí schècc' da afrunter.

Al fò anc un architatt àbil: as dîs ch'l avèss dsgnè anc al prugèt par la costruziàn dal famâus Palâz di Bântvói, che la ràbia di bulgnîs al cazé zâ dal 1507 (in realtà l'architatt ed cal palâz al fò *Pagno di Lapo Portigiani da Fiesole*). Mo al srà pò luntàn da Bulàggna, int al Cremlén ed Màssca, che Fioravanti al lasarà una tstimugnanza inpurtanta dla sò èrt con la costruziàn ed dâu catedrèl.

Stra tòtt i sù lavurîr, al nôster architatt al s èra spezializè in ón in particulèr, in dóvv al dimustré una gran abilitè tècnica: qualla ed spustèr dâl târr da un sît a cl èter, druvând di nûv sistèma ch'i srènn stè dégggn d un Leonardo da Vinci. A chi ténp che lé àl târr a Bulàggna àli èren dimónndi, e ai sù padrón ai vgnèva dâl vòlt al sghiribézz ed spustèrli un pôc pió in là, còmm ai suzès int al chès dla târr dla Magiàn in Strâ Mazâur. Sta târr, ch'la fèva da canpanèll, l'èra stè costruè atais al'antîga cîsa di Gerosolomitàn, che la famajja di Malvézz l'aré vló fèr slarghèr. I pinsènn alâura che par fèr ste lavurîr

biisugnèva cazèr zâ sta târr mo al Fioravanti, ciamè a consùlt, al s tòls l incunbânza ed spustèrta ed dsdòt mèter - sebân che col tänp la fòss sparfundè int la tèra par quâter mèter - con al sò sistèma fât d èrghen, róll, còrd e èter machègg'.

Int l agâsst dal 1455 Fioravanti, sânzà gnanc fasèr la târr o druvèr dàli ètri precauziàn, as méss drî a ste lavurîr ch'al duré un bèl pèz. Una móccia ed zânt i vgnèv a asèster a sta operaziàn ch'la parèva un mirâcuel, con adôs una gran scagâza. E gnanc a fèrel apòsta in chi dé dal spustamânt ai fò una gran piòva, e l'âcua la rinpé bôna pèrt dla búsa lèrga scavè par la nôva sistemaziàn dla târr. Mo Fioravanti al tiré drétt sânzà pôra: par dimustrèr ai Malvézz ch'an i èra inción prîguel, par tòtt al tänp ed cal vèg lavurîr, al fé stèr sò fiòl in vatta ala târr, par fèrel sunèr a dstaisa una canpèna.

Al traspòrt dla târr int al sò nôv sît al fò purtè a cunpimânt e al pôpol pén d amiraziàn l avé môd ed constater che al brèv architatt l èra stè bân anc ed drizèr la târr che prémma la pindèva d un mèter! Sta târr la fò cazé zâ dal 1825: a tstimugnèr la gran inpraisa dal Fioravanti ai é vanzè una lâpid, piotòst mèl ardóttà, ch'la s pôl vadder in Stra Mazâur, al cantân con *Vicolo Malgrado*.

Silvano Rocca

Librarî bulgnaisa

Stramèz a cal ruglâtt d amîg ustinë ch'i fîren d lóng a scrîver in dialâtt, la Luisénna Ragâgni la vén cunsiderè una fangénna, quèsi una spèzie ed *mascotte*, par ví dla sò etè e pr al sò môd suridânt d afrunter la vétta. Al n é brîsa un chès che d amstîr la fâga la *dada* int un esîl (pardòn: *scuola dell'infanzia*). E al n é brîsa un chès che àl sâu poesî àl séppen scrétti con man alzîra, anc se magâra àl trâten d un argumânt sèri.

La sò l'é una produziàn ed qualità, che adès l'é dvintè un líber (Luisa Ragagni – *Ascâultum bân! Poesie in dialetto bolognese* – Tinarelli Editore, 2009) che in pió l ha al mèrit d èser scrétt con la OLM (Ortografî Lesicogrâfica Mudèrna), con tòtt i sù bî sgnén al pòst giósst, brîsa spargujè in zà e in là cum i fan zertón. Anc par ste rigâur sientéffic: brèva Luisa!

La siânza di nûster víc'

Dzaircia (*Latyrus sativus*) – cicerchia, sorta di legume simile al pisello, coltivata per lo più al monte, pianta da sovescio e molto nutritiva per le vacche, il cui seme può anche servire di alimento umano. Credevano gli antichi che a mangiare la cicerchia viziasse la vista; epperçiò dicesi anche oggi *avoir magnè la dzäircia* per avere le traveggole. La gente di campagna ha mangiato un tempo la cicerchia in minestra o in insalata, come gli altri legumi; ma a ciò si sono attribuite molte malattie.

Dzarcìela (*Latyrus Cicera*) – nel porrettano, cicerchiella, sorta di cicerchia talora spontanea in montagna, i cui semi sono nocivi se mangiati in notevole quantità.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda nómmer 88

Mais ed dsàmmer dal 2009

Diretâur iresponsâbil e limusnîr:

Fausto Carpan

Dsègggn uriginèl:

Lupàmmbol (Wolfango)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén Sèra**

Strulgân eletrònic: **Àmos Lèli**

Spediziàn: par pòsta, purtròp.

Abunamént par pòsta: almânc 15 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tòtt i scrétt in dóvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par càl paròl ch'âli én difézzil da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Rimèri curè da

Amos Lelli

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

La
Compagnia del Ponte della Bionda
presenta

"...da vic' cum la mitagna?"

(...da vecchi come la mettiamo?)

Commedia in due atti di **R. Nanni e F. Carpani**

Personaggi e interpreti

Le badanti: Maria (**Maria Gryziuk**); Olga (**Roberta Nanni**); Sara (**Laura Cedrini**)

Gli assistiti: Angelo (**Oriano Orsi**); Enrica, sua moglie (**Gabriella Lorenzini**);
Teodoro (**Carlo Mazzanti**); Greta (**Nara Negroni**)

Gli altri: Diego, figlio di Angelo ed Enrica (**Ivan Tani**)

Don Dino, detto Dàn Dén (**Renzo Martini**);

Gianni, volontario di Ausilio (**Samuele Vitale/Andrea Finelli**)

Un pensionato (**Sergio Bettocchi**)

I clochard (**Fausto Carpani - Ruggero Passarini - Oriano Rinaldi - Renato Balugani**)

Con l'amichevole partecipazione di **Chicchi**

Scene di **Giorgio Serra**

Musiche di **Ruggero Passarini e Fausto Carpani**

Realizzazioni tecniche di **Augusto Mandrioli e Renato Balugani**

Costumi di **Gabriella Lorenzini**

Fotografo di scena **Claudio Girardi** (www.fotogirardi.it)

Aiuto regista **Giovanni Baglioni**

Regia di **Cristina Testoni**

"Le badanti venute dai paesi dell'est europeo rappresentano la soluzione a molti dei problemi legati alla terza età, non ultimo quello della solitudine. Mettere in scena una commedia su queste nuove figure e sul rapporto che si instaura con i loro assistiti, rappresenta un'occasione per osservare gli uni e le altre con affetto e un pizzico di ironia, nel tentativo di sdrammatizzare una quotidianità a volte dura"

Le prossime recite:

Venerdì 4 dicembre, ore 21	Teatro Testoni di Bologna (via Matteotti)
Sabato 5 dicembre, ore 21	Idem
Domenica 6 dicembre, ore 16	Idem
Martedì 15 dicembre, ore 21	Teatro Italia di Castenaso
Mercoledì 16 dicembre, ore 21	Idem
Giovedì 17 dicembre, ore 21	Idem

2010

Venerdì 8 gennaio, ore 21	Teatro delle Temperie di Calcara di Crespellano
Sabato 9 gennaio, ore 21	Teatro Santa Maria di Baricella
Giovedì 18 febbraio, ore 21	Teatro Fanin di San Giovanni in Persiceto
Giovedì 25 febbraio, ore 21	Teatro di Vergato
Venerdì 19 marzo, ore 21	Teatro di Monterenzio (a favore dell'Istituto Ramazzini)

Lunedì 7 dicembre 2009, alle 21
nelle Torri dell'Acqua in via Benni 1 a Budrio

Tiziano Casella

legge

"AL SGNÈR PIRÉN"

di

Fausto Carpani

Intermezzi musical-dialettali dell'autore

Cinque racconti del "Sgnèr Pirén", letti da Tiziano Casella, raccolti
nel **CD-AUDIO** che verrà presentato e messo in vendita dalla sera
stessa insieme al libro "Questa volta che qui"
L'incasso delle vendite sarà devoluto all'ANT.

Ingresso gratuito